Είναι ένα παιγνίδι ισορροπίας

>Η παράσταση «Proof» του David Auburn από το Θέατρο Ένα

Το Θέατρο Ένα άνοιξε νωρίς τη φετινή σεζόν με το «Proof» του David Auburn. Ο σκηνοθέτης της παράστασης Νικόλας Κουρουμτζής αρχίζει και τελειώνει το σημείωμά του με την πρόταση «Είναι θέμα εμπιστοσύνης...». Η πρώτη του σκηνοθεσία καθώς και οι υποκριτικές του δουλειές στο «Ενα» μου έχουν εμπνεύσει εμπιστοσύνη. Ο Κουρουμτζής έπαιζε έξυπνα στους ρόλους που του ανατέθηκαν στο Ένα και έξυπνα δούλεψε με τους ηθοποιούς του στο «Tape», και το «Proof» είναι ένα έργο που χρειάζεται έξυπνη σκηνοθεσία. Αλλιώς θα παραμείνει στεγνό, άγονο, εγκεφαλικό.

Οι σχέσεις των τεσσάρων προσώπων του έργου μπορούν να αποδοθούν με γραμμική αναπαράσταση, στην οποία οι κάθε δύο βρίσκονται σε αντιπαράθεση και αμφισβητούν την εκδοχή των γεγονότων ή τα κίνητρα, την ψυχική υγεία ή την ηθική του άλλου. Οι ανά δύο συγκρούσεις καλύπτονται από άλλο σχήμα, συμμετρικό, στο οποίο ως άξονας στέκει η φιγούρα της Κάθριν εν μέσω δύο αληθειών. Σ' αυτό το σχήμα κάποια από τις δύο αλήθειες πρέπει να ισούται με ψέμα , οι αποδείξεις όμως υπέρ της μιας ή της άλλης υπάρχουν στο κείμενο και ενεργοποιούνται εναλλάξ. Η Κάθριν μπορεί να έχει κληρονομήσει την ιδιοφυία του πατέρα της, μπορεί να έχει κάνει εντυπωσιακότατο μαθηματικό επίτευγμα. Μπορεί όμως να παρουσιάζει ως δικό της το επιστημονικό έργο του πατέρα της. Μπορεί να ισχύει η εκδοχή της αδελφής της, και η Κάθριν να είναι αξιοθρήνητη κληρονόμος της ψυχικής ασθένειας. Μπορεί η αμφισβήτηση των όσων υποστηρίζει η Κάθριν από τον πρώην μαθητή του πατέρα της να οφείλεται στη συνειδητοποίηση της δικής του επιστημονικής μετριότητας.

Οι σχέσεις των τεσσάρων προσώπων του έργου μπορούν να αποδοθούν με γραμμική αναπαράσταση, στην οποία οι κάθε δύο βρίσκονται σε αντιπαράθεση και αμφισβητούν την εκδοχή των γεγονότων ή τα κίνητρα, την ψυχική υγεία ή την ηθική τού άλλου.

Μετάφραση: Γιόλα Κλείτου
Σκηνοθεσία: Νικόλας Κουρουμτζής
Σκηνικά/Κοστούμια: Ena Paetsch Wiig
Σχεδιασμός φωτισμών: Νικόλας Κουρουμτζής
Παίζουν: Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Μανώλης Μιχαηλίδης, Σωτήρης Μεστάνας, Έρικα Μπεγέτη

Η έξυπνη, λοιπόν, ερμηνεία αυτού του έργου, η σκηνοθετική και η υποκριτική, απαιτούσε όχι απλώς σκηνική αναπαράσταση των σχημάτων του κειμένου, αλλά τη δημιουργία με βάση αυτών των σχημάτων ολοκληρωμένων ανθρώπινων μορφών, πολύπτυχων, πολυεπίπεδων, καθόλου σχηματικών. Ειδικά στην περίπτωση της κεντρικής ηρωίδας το γραμμικό σχέδιο έπρεπε να γίνει τρισδιάστατο πορτρέτο , όπου η καλοδουλεμένη «επιφάνεια» της μορφής δε θα ολοκλήρωνε την υποκριτική προσπάθεια , αλλά θα δήλωνε το ψυχολογικό βάθος και το συναισθηματικό εύρος της προσωπικότητάς της. Ο Νικόλας Κουρουμτζής και η Μαργαρίτα Ζαχαρίου έκαναν εξαιρετική μορφοπλαστική δουλειά, η Κάθριν τους βγήκε πολύ ενδιαφέρουσα, όχι επειδή μας οδηγεί προς κάποια αποσαφήνιση των πολλαπλών αβεβαιοτήτων του έργου, όχι επειδή μας επιβάλλει τη δική της αλήθεια, αλλά επειδή η μορφή της χαρακτηρίζεται από μια γοητευτική πολλαπλότητα.

Ο Σωτήρης Μεστάνας εντάχτηκε στο υποκριτικό ντουέτο τηρώντας ακριβώς τους ίδιους κανόνες παιχνιδιού, όπου όλες οι εκδοχές μένουν ανοιχτές, όπου ο ήρωάς του φωτίζεται από διαφορετικές οπτικές γωνιές. Υπήρξε ευέλικτος , ευαίσθητος στις αλλαγές της συμπεριφοράς της συμπρωταγωνίστριάς του.

Στους δύο άλλους ρόλους το σχήμα βγαίνει στην επιφάνεια. Φοβάμαι πως ο συνδυασμός των χαρακτηρισμών «τρελός» και «επιστήμονας» δημιούργησε ένα στερεότυπο στο παίξιμό του Μανώλη Μιχαηλίδη. Ένα άλλο στερεότυπο προβάλλει στο παίξιμο της Έρικας Μπεγέτη, «η κακιά μεγάλη αδελφή της καλής μικρής αδελφής». Και στις δύο περιπτώσεις ο κίνδυνος σχηματικής απόδοσης πηγάζει από το κείμενο, αλλά ούτε και ξεπερνιέται στην παράσταση. Έχω την εντύπωση ότι ο σκηνοθέτης δε φρόντισε στο ίδιο βαθμό τα «μέρη» της παράστασης που αφορούν και τους τέσσερις ρόλους. Αλλά το παιχνίδι ισορροπίας μεταξύ των τεσσάρων , στο οποίο βασίζεται το σχήμα του «Proof», χαλάει, όταν οι αλήθειες των πιο ολοκληρωμένων και συνεπώς πιο πειστικών ρόλων αρχίζουν να επισκιάζουν τις αλήθειες των λιγότερο φροντισμένων.

Ενώ ο χρόνος της παράστασης κυλά , κάνει αναδρομές, σημαδεύει εξελίξεις στους χαρακτήρες και στις περιστάσεις, ο χώρος παραμένει πάντα ίδιος. Τα σκηνικά της Ena Paetsch Wiig δεν αφήνουν πολύ βάθος στη σκηνή, ο τοίχος του σπιτιού σπρώχνει τη δράση μπροστά, κάνει τις αντιπαραθέσεις να φαίνονται ακόμα πιο αναπόφευκτες, δημιουργεί την αίσθηση εγκλωβισμού.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ